

Lustrumcongres 'Out of the box' geeft invulling aan onderwijs op maat

Utrecht _ Het hoger onderwijs moet flexibeler. Die uitspraak was de leidraad voor alle discussies die zaterdag 12 juni in het Academieggebouw werden gevoerd. Ruim veertig aanwezigen luisterden op uitnodiging van het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) naar een aantal sprekers en deden mee aan workshops.

Het thema van het congres was 'Out of the Box': onderwijs op maat. Volgens het ISO moet er meer buiten de standaardhokjes gedacht worden. Voor studenten betekent dat binnen de studie meer mogelijkheden, die aansluiten bij de eigen vraag en competenties. „Het doel van de dag is om creatief na te denken over vraagstukken binnen het hoger onderwijs,” zegt Annelien Stapel, algemeen bestuurslid van het ISO. „Tot nu toe wordt dat veel te weinig gedaan of is de discussie gestaakt omdat er te veel in beperkingen wordt gedacht. Door middel van het congres willen we daar verandering in aanbrengen.

Randvoorwaarden

Er moet volgens het ISO meer gepraat worden over de invulling van flexibel onderwijs, dan tot nu toe het geval is. In het Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 2004 dat door het ministerie van Onderwijs is gepresenteerd, ligt de nadruk niet op het onderwijs, maar veel meer op de randvoorwaarden zoals financiering. Daardoor ziet het er naar uit dat flexibiliteit in het hoger onderwijs nog een lange weg te gaan heeft, voordat het

Het thema van het lustrumcongres inspireerde de deelnemers tot het maken van kunst. Hier werd Out of the Box wel erg letterlijk genomen.

daadwerkelijk het huidige onderwijssysteem vervangt. Tijdens de discussies kwamen dan ook vooral vragen over de

invulling van het onderwijs naar voren. „Moet iedereen dan een ander diploma krijgen?“, „Raak je niet een stukje kwali-

teitszorg kwijt als je het onderwijs de verantwoordelijkheid van de student maakt?“ en vooral, „Kunnen docenten een nieuw systeem wel aan?“ En ook: „Willen studenten wel een nieuw systeem?“ Samen met een aantal deskundigen en sprekers werden oplossingen gezocht voor de problemen. Rob Oudkerk, oud-wet- houder van Amsterdam, huisarts en één van de sprekers wist wel een manier om van het huidige systeem af te komen. „Eigenlijk moet je aan het eind van de dag alle docenten bedanken voor hun werk en alle studenten naar huis sturen,” zegt hij. „De volgende dag kun je dan met een nieuw systeem en een schone lei beginnen. Dat is eigenlijk een soort generaal pardon voor het onderwijs.“ Ook verschillende vertegenwoordigers van kleine initiatieven op het gebied van vraaggestuurd

onderwijs stelden dat het huidige systeem een grondige aanpak vereist. Marginale veranderingen zijn volgens hen niet voldoende om aan de specifieke vraag van elke student te voldoen. Zo vertelde de coördinator van de Small-business school in Eindhoven, Rob Berg, dat leerlingen in het begin niet weten wat ze moeten doen als ze de vrijheid krijgen hun tijd zelf in te delen. „Zonder rooster komen de studenten als het schooljaar start nergens,” zegt hij. „Pas na een aantal weken zijn ze gewend en omgeschakeld. Zo'n proces moet je dus begeleiden of al vanaf jongs af aan invoeren.“ Er was tijdens het congres niet alleen aandacht voor de problemen die het nieuwe systeem op zou leveren. Ook kwam naar voren dat flexibel en levenslang leren een groot aantal voordelen heeft.

Problemen en dilemma's

Ad Schellekens, schrijver van het proefschrift 'Naar flexibele programma's in het hoger onderwijs', lepelde een lijst met problemen op waar studenten in het huidige systeem tegenaan lopen. „Als je problemen hebt met je gezondheid, levert dat veelal problemen op,” zegt hij. „Ook voltijd en deeltijdstudies, bijbaantjes en de faciliteiten van de school leveren dilemma's op waardoor studenten soms een jaar moeten wachten voordat ze verder kunnen met het studieprogramma. En ik kan nog wel een half uur doorgaan met het opnoemen van problemen, die er in het nieuwe systeem niet meer zouden zijn.“ In de vraag om een nieuw systeem, schuilt echter één gevaar: er kan weer jaren over gepraat worden, zonder dat er iets gebeurt. „De tekst uit HOOP 2004 die ik las in het congresboekje, was bijna woordelijk hetzelfde als de tekst uit het regeerakkoord van 1994,” zegt Oudkerk. „En dat houdt in dat ik hier over tien jaar weer sta met hetzelfde verhaal. Jullie moeten aan de slag. Op een bepaald moment is de discussie uitgelopen en dan moet er een beslissing genomen worden. Na die beslissing moet je niet verder praten, maar aan de slag. En dat is een taak voor iedereen.“

ISO en vraaggestuurd onderwijs

Het huidige onderwijssysteem beperkt studenten te veel, zegt het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO). Voor een student is het vaak zelfs onmogelijk om een individuele leerweg samen te stellen. Het huidige begrip opleiding komt te vervallen zodra het studiepad qua lengte, diepte en breedte per student gaat verschillen. Er moet dus een nieuw onderwijssysteem komen. Maar dat is niet van de één op de andere dag gerealiseerd. Innovatie van het onderwijs loopt tegen veel problemen aan. Eén van die problemen is de financiering. Steeds meer mensen gaan studeren. Zeker nu het kabinet de nadruk legt op een kenniseconomie neemt de toestroom naar het hoger onderwijs grotere vormen aan. Tegelijkertijd draait de overheid langzaam maar zeker de geldkraan dicht. Hierdoor komt het onderwijs in de financiële problemen. Maar ook de student ondervindt veel geldproblemen tijdens de studieperiode. Zij besteden ruim twaalf uur per week aan een bijbaantje in plaats van aan de studie. Een ander probleem is voorlichting, stelt het ISO. Veel studenten zien door de bomen het bos niet meer en maken daardoor verkeerde studiekeuzes. Persoonlijke begeleiding

van de student is belangrijk om uitval te verminderen. In het huidige onderwijssysteem is geen ruimte voor extra begeleiding. Maar zeker nu het Bachelor-Masterstelsel er is, zijn er meerdere keuzemomenten bepalend voor de rest van de loopbaan en is een goede voorlichting en daarna goede begeleiding dus noodzakelijk. Ook wordt volgens het ISO de student niet gestimuleerd om zijn curriculum aan te passen. Vrijstelling of aanvraag van een extra vak duurt vaak noodloos lang, waardoor verbreding van de studie bijna onmogelijk wordt. Voor de instelling en de docent ligt hier een taak om begeleiding en bemiddeling te bieden. Het laatste struikelblok is de toetsing. Elke onderwijsseenheid moet volgens de Wet op Hoger Onderwijs afgesloten worden met een tentamen of examen. Bij een individuele leerweg is dat veel problematischer dan bij het huidige systeem. Alhoewel de regelgeving bij een stage of een scriptie in het onderwijssysteem van nu ook tot problemen leidt, want wie sluit deze twee onderdelen af met een toets? Met het congres hoopt het ISO de ontwikkeling van het huidige onderwijssysteem naar een vraaggestuurd systeem een zetje in de rug te geven.